

Ena lusti Hixtoria om Olle i Kroken, som bytte säk te fästemöa på Falköping...

18 D Br.

LIDHOLM. A. J.

Folklett.
Sandström.
(B.)

Ena lusti hixtoria
om
Olle i Kroken

som bytte säk te fästemoä
på Falköpingsmarken.

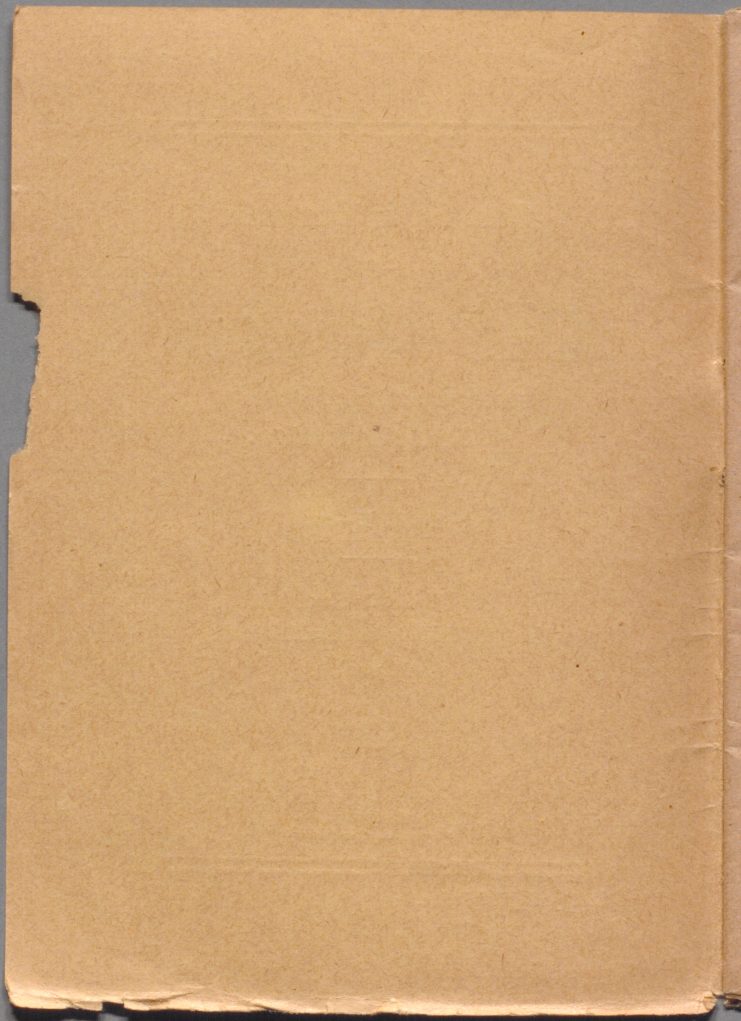
Av A. L—m.

Prisbelönt av
Vestgöta Nations landsmålsförening
i Lund.

GÖTEBORG
FÖRLAG F. GUSTAVSON

Eftertryck förbjudes.

Ena lusti hixtoria

om

Olle i Kroken

som bytte säk te fästemöa
på Falköpingsmarken.

Av A. L—m.

A. J. Lidholm

Prisbelönt av

Vestgöta Nations landsmålsförening

i Lund.

GÖTEBORG
BRÖDERNA WEISS BOKTRYCKERI
1909

ATT FOLK FRIAR å senna tänker
gefta säk ä ju alls enget besyn-
nerlit, för sånt dä både händer
å sker dagelien å stundelien; men så
tokit, som Olle Perssons i Kroken frieri
både börja å sluta, dä har. la engen
kresten mänskä förr hört make te, å
som dä telika begönna på en höstmar-
ken i Falköping tesammans mä en häst-
handel, kunne dä inte gärna ha nån tur
älle välsignelse mä säk.

Se saka va den, att denne Olle Pers-
son, älle som han vanlien kallades, Olle
i Kroken, hade ena så innerlit vacker

märr, så dä va dä vackraste å delika-
taste djur, som kunne gå på fira ben,
å denna va han en gång på en häst-
marken mä å sulle sälja. Så va dä
en aen bonne i samma sockna, som
hette Jonas Larsson i Skumpagåln, som
spekulerat på denna vackra märra ena
länger ti; men hur dä kom säk, kunne
di aldri bli sams om priset. Nu bar
dä så te, att denne Jonas Larsson även
va på samme marken för att köpa säk
en häst, å når han då feck se var Olle
sto mä si märr, geck han genast dit å
hälsa pån. Å når di stått å språkat
ena stunn, sa Jonas:

— Nå min käre Olle, ä du inte sinter
än att ta 500 kronor för di märr, som
ja bjutt däk flire gånger?

— Næe då, inte ett öre unner sex,
för make te den märra dä finner du

inte på hele marken, dä ger ja mäk så många på . . . å dessutom behöver du inte knussla på fattia hundra kronor som får ena så riker å finer gefta, sa Olle.

— Hva menar du mä dä, frågte Jonas.

— Å, nu ska du inte stå å göra däk osluger; tror du'nte ja vet, att du friar te Britta-Stina i Skalebacken? Kunne ja få mäk ena så riker å finer fästemö, så sulle ja gärna skänka bort hela mërra, sa Olle.

— Nå, skäli på, tar du femhundra kronor för mërra, så får du gärna ta Britta-Stina för mäk, för då kan la ja få mäk ena aner fästemö, ifall ja sulle vella gefta mäk, sa Jonas.

— Kör te, sa Olle, men då vell ja också ha skreftelit på att du sederar

'na, för en känner inte si nästa längre än te tännera, plä di säja.

Å så hannslogs di å geck upp på gäskivaregåln å drack köpeskål både på mätta å Britta-Stina. Men inna Olle tog emot nära pänga älle lämna ifrå säk mätta, va allt Jonas tvongen att te Olle lämna en bevittnad afträdesförbindelse på Britta-Stina. Å som densamma ena ti ätteråt förekom ve Wilske härarätt, ble även ja i tellfälle att höra hela dess innehåll, vecket ja lite länger fram kommer att omtala.

Olle på friarestråt.

En tid efter marken reste Olle te Skalebacken. Som Jonas, sett löfte trogen, inte vart där sedan å häller inte förut jort någon fullkommeli allvara mä sett frieri, trodde inte Britta-Stina så möe

pån; å som Olle säkerlien ägde ett par tre tönner gull, å telika va mö rädder om sett, hade häller inte Britta-Stinas far något emot att antaga Olle te måg, å ätter endast ett par friarebesök va dä redan bestämt, att Olle å Britta-Stina skulle bli ett äkta par, å om Könnersmässe skulle bröllopet stå.

Nu kan I tro, att Olle va gla, å dä va la häller inte unnerlit, för tie tusen kronor hade Britta-Stina i mödernearv, å lia möe hade ho å vänta ätter far sin, den gamle klockarn och orgelnisten, när han en gång spelat ut. Å som ho därte va den finaste tösa i hela sockna, va dä inte unnerlit, att han va löckli å gla.

Når dä nu begöna att lia te framemota jul, geck Olle å undra, va han skulle hetta på å ge si fästemo i jule-

klapp, för klär å tocke däringa dä hade ho i överflöd, så dä va inte lönt å komma mä; men så kom han å tänka på att skollärare Pluggstedt i Wilska-Klefva hade ena så lita finer å vacker hynda, å den vesste han bestämt, att Britta-Stina sulle komma å töcka möe om, å I kan veta, att så snål å noga han va, så ga han ändå femtan kronor för'na, å julafta sulle ena käring di kalla Ralta-Greta gå te Skalebacken mäna; å fast denne affären sulle ske i tösthet, kunne naturlitvis inte fru Pluggstedt tiga, utan dä kom snart ut i bögda.

Rivalens hämd.

Nu va dä många bonnsöner som va avunsjuka på Olle för att han sulle få Britta-Stina, däriblann en som hette Arve Göckelberg, en jädrahs rasker pojck, men

också en förgiftader skälm, å han mä hade fått korn på att Ralta-Greta sulle gå te Skalebacken mä hynda julafta om meddan.

När ho sulle gå förbi Göckeltorp, där Arve bodde, passa han på å bjö'na in på en kopp kaifi. Ralta-Greta kunne ente alls ana satans arga lest, utan földe mä å ställde korga i första, å mäna ho nu satt inne å språka å drack, tog Arve korga å släppte ut den lella hynda å släppte i stället dit tre stöcken vådligt stora råtter, som han hade fångat i spannmålsboa. Som Olle vart nog försikti att försegla korga, men te segill endast begagnat en två-öring, va dä ju alls enga konst för Arve å försegla'na på samma sätt å se'n sätta 'na tebaks på samma ställe. När då Ralta-Greta hade ätet å drocket så möe ho orka,

tacka ho så innerlit för fägnan å tog korga å ralta i väg.

Framkommen te Skalebacken i skömninga, lämna ho först ett brev ifrå Olle te Britta-Stina, vari han önska henne löcka te ena gla å trevli jul å ba'na hålla te goe mä dä lella som va i korga jämte tesägelse att inte öppna'na förrän di satt säk te julabordet; å fast Britta-Stina nog undra, va korga kunne innehålla, velle ho ändå visa, att ho inte va nyfiken; men när di då alla satt säk te bords, geck Ralta-Greta ätter korga å satte'na i knät på Britta-Stina.

I kan tro velken förfärli villervalla å förskräckelse dä ble ve detta julabordet, när den ena stora råtta ätter den andra hoppa opp.

Den första hó hoppa opp i feskabonken å i farta sló ho ut brännvinsflaska,

å därätter i dä stora kokheta grötafatet, där ho ätter nära väldia slag utandades sin sista sock.

Den andra ho tog sin tellflykt under kjortla på Britta-Stina å anställde där ett förfärlit romol, å den tredje ho hoppa mett i syna på Ralta-Greta, som i förskräckelsen fall ner å dåna å som en stock.

Hur dä såg ut ve detta julabordet kan knappast tänkas, än mindre beskrivas. Britta-Stina, Ralta-Greta å ena tösaslänga låg åsvemlada på golvet, å drängen Lars mä ett vattenämmare i den ene näven å ena skopa i den are, hade fullt schå mä å ösa vatten på de åsvemlate kvenfolka, som han höll på att allri få liv i. Å klockarefar satt vit i syna som en nylimmader köksspis å braga å skalv i var le som aspelöv i blåsevär, å dä

va la häller inte unnerlit, när han såg fesken å julabrännevinet förlorat å den stora råtta kvarleggane i grötafatet. Dä va ena syn, som den kallblodiaste krigare kunnat blekna för.

Juledan på måran va Britta-Stinas första fråga te Ralta-Greta, vem som lämnat henne korga, å då ho på sin salihet försäkra, att Olle själv lämnat 'na te'na å ättersom ho telika va förseg-lader, kunne ju engen tvivla på att Olle va den sannsköldie avsändarn.

Annandan kom Olle åkåne te Skalebacken för att hälsa på si Britta-Stina; men då ho feck se'n komma, sprang ho själv ut å stängde farstudörren; å drängen Lars gick ut å mota Olle i grinna, å mä en bövla bra knölpåk önska han Olle löcka te ena trevli å gla jul. Å som Olle inte träffa ena enda männska

på Skalebacken mer än drängen, den han minst å alla velle träffa, kunne han omöjlien begripa, va dä geck åt dom, å dä första han kom hem, skrev han ett brev te Britta-Stina å fråga om hvar-
enda männska på Skalebacken hade blett galen, älle va som geck åt dom, varpå Britta-Stina endast svara, att sån't lär ska så'n smörja ha, å va du har fått, min käre Olle, dä har du ärlia väl förtjänt, skrev ho, å därmä feck Olle låta säk nöja.

Förste söndan ätter nyår lystes dä verkeliën för Britta-Stina, å könners-
mässedan sto ho också bru, men dä va dä drängen Lars som ble den löcklie brugummen. Å strax ätter feck Olle reda på hela spektaklet, men dä va så dags då, när Britta-Stina alleredan va gefter.

Rättegången.

För att nu få Arve att stånda te laga ansvar för detta förfärlia illdåd, uttog Olle stämning å honom te näst påföljande ting med Wilske härad i Falköping.

Som Olle, ätter va han själv töckte, hade så rent vatten att skölja mä, ansåg han säk gott kunna sköta målet själv, å när dä samma påropades, inställde säk både käranden å svaranden personlien, å så upplästes stämninga, velken hade följande lydelse:

Tell Wilske vällovlia Ting!

Härmä får ja anhålla om laga kallelse å stämning å hemmansägaresonen Johan Arve Göckelberg frå Göckeltorp för dä han sistledne julafta ur ena förseglad

korg tellgrep e lita mej tellhöri hynda, å i samma korg insläppte tre stöcken förskräcklit stora råtter, velket åsamkat mej ena förlust på 20,115 kronor, vadan ja anhåller att han för detta illdåd inte allenast ålägges att betala mej denna summa, utan också ådömes dä högsta straff som strafflagen å messgärningsbalken kan ådöman. Öppen talan i målet förbehålles å rättegångskostnader fodras.

Kroken Wilska-Klefva d. 1 mars 1886.

Olle Persson.

— Ja, nog har en hört, att råtter kan göra stor skae, men detta töcker ja ä nästan styvt tetaget, sa domarn.

— Näe, vesst inte, herr nådi lagman. Tie tusen kronor hade Britta-Stina i möderne, som alla vet, å lika möe sulle ho naturlitvis fått efter farsin en gång,

å allt dä har di förstört. Hundra kronor förlora ja på ena märr, som ja sålde te Jonas Larsson i Skumpagåln på en marken i Falköping i höstas, å dä mä va di orsaken te att ja förlora, å femtanga ja för hynda te skollärare Pluggstedt, så dä blir allt jämt den summa, som stämninga upptar, sa Olle.

— Næ, min käre Olle, detta går varkelien över mett domareförstånn. Hur i all värden sulle rätterä kunna åsamka er förlust redan i höstas, då I säjer i stämninga, att illdådet mä rätterä skedde själva juleafta?

— Jo, se dä ska ja också be å få förklara. Se, saka va den, ser herr nådi lagman, att ja sålde ena märr te Jonas Larsson i Skumpagåln för fem hundra reksdaler, som sulle kosta sex hundra, å då fria Jonas Larsson te denna hä-

ringa Britta-Stina i Skalebacken, å bara för han sulle afståna te mäk, så slo ja å hundra kronor, velket denne förbindelsen utvisar, sa Olle, å framräckte te domarn den på Falköpingsmarken utfärdade förbindelsen, som innehöll följande:

“Tell Jonas Larsson i Skumpagåln försäljer ja härmä mi vackra femåria märr för 500 kronor mot velkor att han på mej öfverlåter si nuvarane fästemo Britta-Stina i Skalebacken å ingår på att aldri från å mä denna da te henne nämna ett ord om kärlek; sulle han te äventyrs härmä fortsätta, ska han ytterliare betala 100 kronor.

Sålunda överenskommet som skedde på Falköpingsmarken den 20 okt. 1885.

Olle Persson,

Mä ovanstående förklarar ja mej nöjd
å förbinder mej däsamma te alla delar
uppfylla. Jonas Larsson.

Bevettnas av:

Anders Pettersson. Lars Svänsson.“

— Ja, dä va ett kraftit betyg dä, sa
domarn.

— Ja sulle tro dä, sa Olle.

— Ja, nu börjar ja förstå meninga.
Olle Persson örkar ansvar å Arve Gök-
kelberg för dä han tellägnat sej hynda
ur korga å ditsläppt di olycksbringane
rätter å fodrar av Arve skadestänn mä
dä belopp som Britta-Stina skulle mäfort
i boet ifall giftermål er emellan kommet
te stänn. Ä dä inte så?

— Alldeles så, nådi herr lagman, sa
Olle, å bocka säk så ödmjukt som hans
trånga hällasböxer möjelien kunne telåta.

— Nå, va säger nu Arve Göckelberg om detta? Kanhända att han går in på att betala Olle den av honom i stämninga fodrade skadeersättningen?

— Näe, hur i all sin da sulle ja kunna göra dä? Om Olle skeckar råtter älle hunna te si fästemo, å senna får slut åna, dä kan la inte jak hjälpa, så kan la vasken lag älle vangeliuim ålägga mäk att betala, sa Arve.

— Har inte du, din förbannate bov, släppt dit råtterä, å ä dä inte du som ä skull te hela eländet? sa Olle, å hållde på att ge Arve en lavejare.

— Tyst, tyst, inga okvädingsord inför rätten! påminde domarn.

— Ja, kan en bli annat än rasane, när en tänker på den boven, som berövat mäk hela mi löcka! men du blir la tamer, bara vettneha kommer fram, sa Olle.

Vittnesförhöret.

— Nå, va ä dä nu för vettnen, som käranden vell ha hörda?

— Jo, först å främst ä dä Jonas Larsson i Skumpagåln, å så Greta Larsson i Raltabacken, å så Britta-Stina Jonsson i Skalebacken.

— Inga fler? frågte domarn.

— Ja hoppas dä räcker, sa Olle, å va så morsker som om han redan vunnet hele processen å fått Arve dömd te avrättning.

Å så roptes vettnera fram i den ordning som Olle uppgifvet, å när di så kom fram te dombordet, försto inte Ralta-Greta meninga, utan domarn måtte be'na en gång te lägga två fingra på bibel å svära.

— Å Gud bevare mäk! skrek Greta, aldri kunne ja tro, att nådi lagman velle narra ena gammel gumma te å svära; næe då, dä blir allt dä sista di får mäk te, sa Greta.

— Ja, men nu blir I allt tvungen att svära ändå, mi kära Greta, sa domarn å drog på mun.

— Næe då, kan nådi lagman få mäk te dä, då sa han allt kunna trolla mä knäna; vettna, dä sa ja gärna göra, å tala om så möe ja vet, men svära, dä blir allt dä sista I får mäk te.

Å som nu domarn inte feck nån makt mä Greta, reste sej en nämne-man å förklara att Greta, allt sen den däringa förfärlie råttedansen på Skalelebacken julafta om kväll, vart likasom lite veliger; men som Olle förklara, att Greta va hans styvaste vettne, å som ho så

tydlien lova att tala om så möe ho vesste, feck ho utan att avlägga vettneseden, ändå tellåtelse att vettna. Men Jonas Larsson å Britta-Stina gick vettneseden.

— Nå, va har nu Jonas Larsson sej bekant om denna märkelia sak? frågte domarn.

— Å just enget vidare än att ja köpte ena märr utå Olle på en marken i Falköping i höstas för femhundra reksdaler, som han inte velle sälja unner sexhundra; men som han va så gruvelit kär i denna häringa Britta-Stina i Skalebacken, så slo han å hundra kronor bara för ja sulle avståna te'n — mer vet ente jak.

— Ja dä va inte så lite dä, sa domarn, å sökte hålla sæk så allvarsam som möjelit.

— Nå, brukar di vångla bort fästemo-
r så där på marknan tesammans mä
hästaköp? frågte domarn.

— Å, ja vet inte va ja ska säja,
d'ä nussena börjat, sa Jonas å dro på
mun.

— Nå, dä kanske går bra, när dä
blir lite mer bruklit!

— Ja, dä beror förstås på hur di
sköter kolefejsen själva sen, sa Jonas.

— Men Olle han skötte vesst kole-
fejsen dålit den gången, inföll Arve.

— Kolefejsen, hvem faen kom dä an
på annat än däk, din förbannate rätte-
fälla?

— Ja örkar ansvar pån för okväding
å svordom inför rätten, sa Arve.

— Du örkar ansvar på mäk, din för-
bannate lushunn, dä ä la jak som ska
örka ansvar på däk, om nån ska görat.

— Olle plektar femti kroner for svor-
dom å vanvördit oppförande inför dom-
stol, sa domarn.

Nu höll Olle på att få dånedimpen å
tog te å korsa säk dä värsta han orka
å sa: "Ska ja nu plekta te för en sån
gutförbannater lushunn".

— Ytterliare femti kroner, sa domarn,
å ba Olle ha tann för tonga.

— Har ja inte begärt öppen talan i
målet? å dä ger ja tusan, om hele Kro-
ken ska ryka, bara ja får den fördömnda
rättefälla dömdet te livstis fästning, dä
å dä minsta straff ja örkar pån, sa Olle.

— Nå, har nu vettnet sej bekant om
Arve Göckelberg gjort detta spektakel
mä hynda å di olöcksbringane råttera?
frågte domarn.

— Näe, dä har ja vesst inte, svara
Jonas.

— Dä va lä den onne, om du inte skulle ha hört dä, väste Olle.

— Jo, vesserlien har ja hörtet, men ska alla di vettna, som hört dä, då får du kalla in hela sockna, sa Jonas.

— Kalla in Britta-Stina, sa domarn.

Å så kom Britta-Stina in å berätta hele baletten, men när ho då kom te råtta, som hoppa opp i feskafatet å slo ut brännvinsflaska å slutlien hamna i dä kokheta grötafatet, å den som for opp imella bena påna, då kunne vasken domarn älle nämemännerna hålla säk för skratt, å när di sen hade lognat säk lite, frågte domarn Britta-Stina, om ho bestämt vesste, om Arve gjort detta spektaklet.

— Näe, dä vet ja vesst inte, svara Britta-Stina.

— Dä kan du nog faen veta, att ja inte hade släppt dit rätter, snäste Olle.

— Ja blir väl tvungen plektfälla Olle än en gång för att han inte kan låta bli å svära, sa domarn.

— Bäste herr nådr lagman, ja, rår inte för att ja inte kan hålla mäk, när ja tänker påt, sa Olle, å stora tåra börja trelle ner på käka som ärter utför ett körketak.

— Nå, va dä nu bestämt, att Olle å Britta-Stina sulle blett ett äkta par, ifall desse rätter inte kommet imella? frågte den skälmaktie domarn, trolien bara på skoj.

— Nä, dä va la inte alldeles så bestämt, svara Britta-Stina.

— Dä va la den onne, om inte dä va bestämt, sulle inte brölloppet stå om

könnersmässe, å kösste du mäk inte i köket, när du kokte kaffit? sa Olle.

— Dä hör inte hit! röt domarn, å töckte trolien, att dä geck för långt mä upplysninga.

— Vesst den onne hör dä hit, för ena anständi tös kösser la enga andra kara än fästemänner, sa Olle.

Då nu Britta-Stina inte hade mer att vettna, inkallades Ralta-Greta.

— Nå, mi kära Greta, va har I nu att vettna i detta märkelia mål?

— Jo, ja har möe att vettna, för ja har la vart mä ifrå början te slut, sa Ralta-Greta. Se dä va på dä viset, att juleafta om meddan sulle ja gå te Skalebacken mä ena korg ifrå Olle i Kroken te Britta-Stina; å när ja då geck förbi Göckeltorp, geck Arve utanföre å sopa gårn, för dä va barventer, å di vell allti

ha't så fint i Göckeltorp; å när ja då kom, hälsa han så innerlit vänlit å ba mäk gå in å drecka en kopp kaffi, för di har allti vart så innerlit beskedlia å fägnessamma på Göckeltorp. Först ble ja bjudd på kaffi å alla sorters småbrö, å senna sulle ja doppa i gryta, å dä kan nådi lagman tro va ena doppegryta som inte skämdes för säk, för när en doppa ner ena bröskiva, va dä änna som en doppat'na i ena tjärtunna, så tjockt mä flöt ble dä på bröt, å så sulle en ändå äta fläsk å korv tet.

— Detta hör ju alls inte hit, sa domarn.

— Vesst hör dä hit; å fast ja inte svär, ska ja liaväl tala om så möe ja vet. Som sagt va, när ja då hade ätet å drocket så möe ja orka, feck ja ändå två julakaker å en korv å käramor, för

som sagt, di har allti vart så faslit snälla på Göckeltorp; men inna ja geck därifrå, sulle ja först ovellkorlien se på alla juleklappa, som käramor hade köpt te tösera å te Arve. Te Arve hade ho köpt ena stor å tjocker gullkedja för 36 skelling, å tösera di feck kallsånger mä fina spetsar, som räckte långt ner för knäna, för rika ä di å fina vell di våra.

— Ja, men kära Greta, detta blir för vidlöftit. Tala nu om va I vet om råtter!

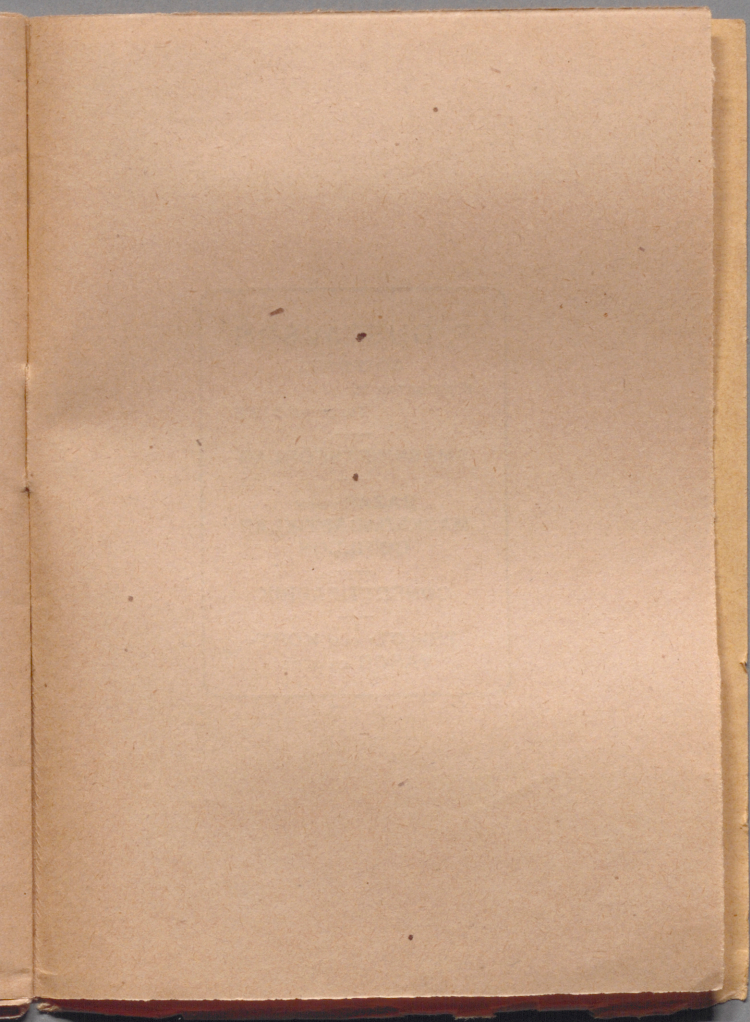
— Ja, vi kommer la dit se'n. När ja då kom te Skalebacken i skömnenga, lämna ja korga å ett brev te Britta-Stina, å så talte Greta om presis va som förut ä berättat, å når då råtta hoppa opp i syna på mäk, då svemla ja å, å sen vet ja inte mer, sa Greta.

Domen.

Ättersom Greta va dä vektiaste vett-
net Olle kunne komma mä, avskrevs
målet, å Olle dömdes att betala Arve
15 kroner för sin inställelse å 100 kro-
ner i böter för svordom å okvädningar.
När domen upplästes börja Olle gråta,
å synn va dä la om'en, om en ska tala
va sannt ä.

Därför vell ja varna varenda männska
att alldri blanna ihop frieri mä hästa-
köp, för dä kan aldri ha nån välsignelse
mä säk, dä feck Olle i Kroken sorgelit
nog erfara.

F. GUSTAVSON

GÖTEBORG

KORSGATAN 16

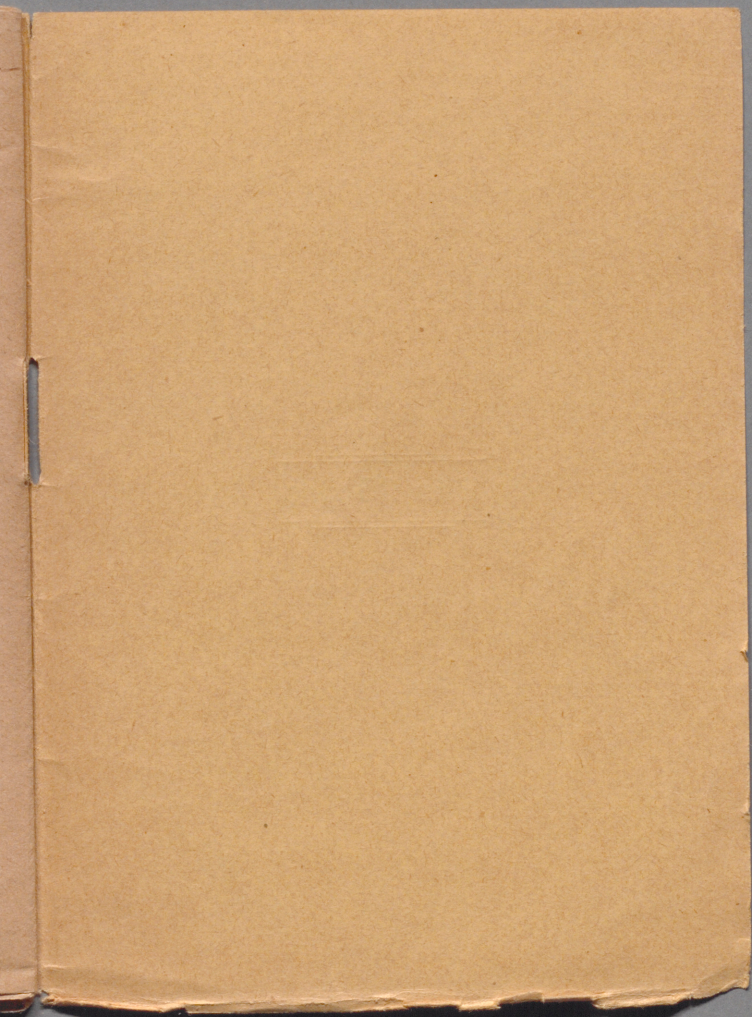
TELEFON 5192

—
SMÅSKRIFTSFÖRLAG

—
BAZAR- OCH
MASKERADARTIKLAR
COTILLON

—
CONFETTIFABRIK

—
**TRIKOT- OCH KORT-
VAROR EN GROS**

Pris 25 öre
